

Livsmedel för speciella medicinska ändamål -riktlinje för förskrivning till barn under 16 år inom läkemedelsförmånen

Författat av: Eva Carlsson sjuksköterska Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Ulrika Ekström, nutritionskontroller och apotekare, Läkemedelscentrum, Jonna Björkegren, dietist neuro- och rehabmedicinska kliniken

Berett av: Kompetensgrupp nutrition och munhälsa, Inga-Lill Detlofsson, dietist barnkliniken

Beslutat av: Maria Palmetun Ekbäck

Livsmedel för speciella medicinska ändamål – rutin för förskrivning på livsmedelsanvisning till barn under 16 år

Författat av: Eva Carlsson, sjuksköterska Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Ulrika Ekström, apotekare Läkemedelscentrum och Jonna Björkegren, dietist Neuro- och rehabkliniken.

Berett av: dietist Inga-Lill Detlofsson, Barn- och ungdomskliniken USÖ samt Kompetensgrupp nutrition och munhälsa, Region Örebro län.

Syfte

Rutinen syftar till att tydliggöra regler och krav som gäller vid förskrivning av livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP)¹ på livsmedelsanvisning till barn under 16 år.

¹ Livsmedel för speciella medicinska ändamål, Food for Special Medical Purposes (FSMP), är livsmedel för personer med olika sjukdomar eller åkommor som kräver speciell kost. FSMP är inte läkemedel, och de används alltså inte som medicinsk behandling för att förebygga, bota eller lindra sjukdomar. Exempel på FSMP är sondnäring, kosttillskott och livsmedel för personer med medfödda rubbningar i ämnesomsättningen. Även modersmjölksersättning och tillskottsnäring för spädbarn med vissa sjukdomar eller rubbningar i ämnesomsättningen räknas som FSMP.

Avgränsning

För förskrivning av speciallivsmedel till barn under 16 år utanför läkemedelsförmånen, till barn över 16 år och till vuxna, se Region Örebro läns riktlinjer: Regionens subvention av speciallivsmedel till vuxna och barn utanför läkemedelsförmånen, Förskrivning av kosttillskott och Förskrivning av sonndmat och tillbehör.

Ansvar

Verksamhetschef ansvarar för att riktlinjen är känd inom verksamheten. Medarbetare ansvarar för att följa riktlinjen vid förskrivning.

Vem får förskriva?

Förskrivning ska göras av läkare med specialistexamen inom barn- och ungdomsmedicin, barn- och ungdomskirurgi, medicinsk gastroenterologi och hepatologi, medicinska njursjukdomar, internmedicin och kirurgi om läkaren uppehåller tjänst i självständig ställning vid enhet för medicin och kirurgi eller allmänmedicin om läkaren innehar tjänst vid BVC (LVFS 1997:13). Uppgiften kan delegeras till dietist.

Vid vilka diagnoser?

Vilka diagnoser som berättigar till bidrag regleras av SFS 2002:687 och innefattar: Crohn's sjukdom, fenylketonuri, galaktosemi, glutenintolerans, komjölkproteinintolerans, kort tunntarm, laktosintolerans (medfödd och sekundär), kronisk njurinsufficiens, sojaproteinintolerans och ulcerös colit.

Vilka livsmedel?

Vilka livsmedel som kan förskrivas regleras i Bilaga 1 till Läkemedelsverkets föreskrift LVFS 1997:13 .Bilagan uppdateras årligen.

Hur ska förskrivning ske?

Förskrivning kan göras via avtalad förskrivningsportal. I nuläget är det Mediq Direct.

<http://direct.mediqverige.se>.

Behörighet att förskriva fås genom att fylla i formuläret på mediq hemsida. Du ska ange namn, födelsedatum, arbetsplats, organisationsnummer och e-postadress

Även blankett för förskrivning av livsmedelsanvisning kan användas. Då görs uttag via apotek.

I Lag om läkemedelsförmåner m.m. (SFS 2002:160) fastslås att den som är *under 16 år har rätt till reducering av kostnaderna för förskrivna FSMP till 120 kr per inköpstillfälle*. Debitering med 120 kronor per uttag sker automatisk om förskrivning sker via Mediq direct.

1 Regelverk och definitioner

Inom EU regleras livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP, Food for Special Medical Purposes) genom Europaparlamentets och rådets förordning nr 609/2013, även kallad Förordningen om livsmedel för särskilda grupper. Förordningen har kompletterats med delegerad förordning 2016/128 och tillkännagivande om klassificering av livsmedel för speciella medicinska ändamål 2017/C 401/01. Exempel på FSMP är modersmjölksersättning, glutenfria produkter samt sondnäring och kosttillskott.

FSMP definieras i förordningen som ”livsmedel som är särskilt beredda eller sammansatta och som är avsedda för kostbehandling av patienter, inbegripet spädbarn, och att användas under medicinsk övervakning; livsmedlen ska vara avsedda att användas som enda eller kompletterande näringskälla för patienter med begränsad, försämrad eller störd förmåga att inta, smälta, ta upp, metabolisera eller utsöndra vanliga livsmedel eller vissa näringsämnen i sådana, eller metaboliter, eller som har andra medicinskt fastställda näringsbehov och vars kostbehandling inte kan uppnås enbart genom en anpassning av normalkosten” (artikel 2.2 EU-förordning 609/2013).

I Sverige regleras förskrivning av FSMP i Läkemedelsverkets föreskrifter om förskrivning av vissa livsmedel (LVFS 1997:13, LVFS 2012:1). Föreskriften kompletteras årligen med lista över aktuella livsmedel. I Lag om läkemedelsförmåner m.m. (SFS 2002:160) fastslås att den som är *under 16 år har rätt till reducering av kostnaderna för förskrivna FSMP till 120 kr per inköpstillsfälle*. Lagen kompletteras av Förordning för läkemedelsförmåner m.m. (2002:687) som bl a ställer krav på att förskrivning ska göras på livsmedelsanvisning och att förskrivningen för varje expedition får avse högst den mängd livsmedel som motsvarar beräknat behov för 90 dagar.

Nyckelord

Nutrition, förskrivning, sondmat, kosttillskott, näringsdrycker, LMA